

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії

проф. Олександр БЕЗЛОДНИЙ

«23» 03

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

«Основи теорії початкової освіти, вікова психологія»

ОС магістр

*на основі ОС бакалавр, магістр, ОКР спеціаліст
з нормативним терміном навчання 1 р. 9 м.
(вступ за іншою спеціальністю)*

Освітньо-професійна програма: Початкова освіта

Спеціальність 013 Початкова освіта

(Денна та заочна форма навчання)

Умань-2022

Пояснювальна записка

Побудова національної системи освіти України передбачає новий підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців, основним критерієм якої виступає рівень компетентності випускників, раціональне поєднання їх теоретичних знань з умінням застосовувати їх на практиці.

Головним завданням вступного фахового випробування для вступників спеціальності 013 Початкова освіта на освітній ступінь магістр є перевірка відповідності рівня підготовки майбутніх фахівців Галузевому стандарту вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта.

Програма випробування містить питання з основ теорії початкової освіти та фундаментального розділу психологічної науки «Вікова психологія», які дозволяють виявити рівень цілісності та системності теоретичних знань вступника.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБИТУРІЄНТІВ

Високий рівень	
200,0	Вступник ґрунтовно, повно та послідовно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень та з власного соціально-педагогічного досвіду.
190,5 – 199,0	Вступник ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень та з власного соціально-педагогічного досвіду.
181,0- 189,5	Вступник ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і

	концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень.
Достатній рівень	
171,5 - 180,0	Вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальних дисциплін, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки, виявляє частково евристичний інтерес.
162,0 - 170,5	Вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальних дисциплін, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки.
152,5-161,1	Вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальних дисциплін, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал.
Середній рівень	
143,0 – 151,6	Вступник виявляє знання і розуміння основних положень з навчальних дисциплін, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні. Вступник частково розкриває питання при допомозі викладача.
133,5-142,1	Вступник виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке

	засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні.
120,0 – 132,6	Вступник виявляє знання і розуміння основних положень з навчальних дисциплін, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає значні помилки в мовленнєвому оформленні.
Початковий рівень	
110 – 119	Вступник частково розкриває питання при допомозі викладача. Володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні.
101–109	Вступник відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про теоретичний та практичний матеріал; за допомогою екзаменатора дає відповіді на питання.
100	Вступник виявляє знання навчальної програми на початковому рівні; має поверхневі уявлення про теоретичний і практичний матеріал; за допомогою екзаменатора дає відповіді на питання.
Не склав 0 – 99	Вступник виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал; неправильно відповідає на запитання; допускає грубі порушення норм літературної мови.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Питання екзаменаційного білета оцінюється за шкалою від 0 до 200 балів. Загальна оцінка за вступне випробування визначається як середнє арифметичне оцінок за кожне питання поділене на кількість питань екзаменаційного білету.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Основи теорії початкової освіти Українська мова

Тема 1. Фонетика.

Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінкі й глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв я, ю, є, ї, щ. Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Основні випадки чергування у-в, і-й.

Тема 2. Лексикологія. Фразеологія.

Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми.

Тема 3. Будова слова. Словотвір.

Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [о], [е] у складних словах.

Тема 4. Іменник.

Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Поділ іменників першої та другої відмін на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви -а(-я), -у(-ю) в закінченнях іменників другої відміни. Відмінювання іменників, що

мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.

Тема 5. Прикметник.

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи).

Тема 6. Числівник.

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості, складні й складені. Типи відмінювання кількісних числівників: 1) один, одна; 2) два, три, чотири; 3) від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят ... вісімдесят; 4) сорок, дев'яносто, сто; 5) двісті – дев'ятсот; 6) нуль, тисяча, мільйон, мільярд; 7) збірні; 8) дробові. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання.

Тема 7. Займенник.

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.

Тема 8. Дієслово.

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на -но, -то). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни. Особові та числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу). Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу. Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на -но, -то. Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки,

синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

Тема 9. Прислівник.

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. 11 Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на -о, -е, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання прислівників разом і через дефіс.

Тема 10. Службові частини мови.

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні.

Тема 11. Вигук Вигук як частина мови.

Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова. Узагальнення, систематизація, контрольна перевірка знань, умінь, навичок слухачів із пройдених розділів курсу

Тема 12. Синтаксис

12.1 Словосполучення. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені.

12.2. Речення. Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).

12.3. Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом.

Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження.

12.4. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні. Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок).

12.5. Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні.

12.6. Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в реченні з однорідними членами.

12.7. Складне речення. Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному: 1) інтонація й сполучники або сполучні слова; 2) інтонація. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

12.8. Складносурядне речення. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки в складносурядному реченні.

12.9. Складнопідрядне речення. Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами: 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю; 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю; 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю.

12.10. Безсполучникове складне речення. Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями: 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними); 2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною). Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

Тема 13. Стилїстика. Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції.

Теорія початкової математичної освіти

Тема 1. Концептуальні положення початкового курсу математики.

Цілі та завдання початкової математичної освіти. Сучасні напрямки розвитку початкової математичної освіти. Сучасні підходи у вивченні математики в початковій школі. Складові початкового курсу математики.

Тема 2. Нумерація цілих невід'ємних чисел.

Характеристика десяткової системи числення. Уява про число. Поняття цифри. Концентризм у побудові початкового курсу математики. Вивчення чисел в концентрах «Десяток», «Сотня», «Тисяча» та «Багатоцифрові числа».

Тема 3. Арифметичні дії в початковому курсі математики.

Теоретичні положення, які визначають арифметичні дії додавання та віднімання. Назви компонентів при додаванні, відніманні, множенні та діленні. Переставний та сполучний закони додавання. Дія множення, взаємозв'язок дії множення з дією додавання. Особливості арифметичних дій множення та ділення. Переставний, сполучний та розподільний закон множення, розподільний закон ділення. Особливі випадки множення та ділення (властивості множення на 0,1,10,100, ділення на 1.)

Тема 4. Вирази та рівняння у початковому курсі математики.

Поняття виразу. Вирази на одну дію. Вирази на дві і більше дій. Способи читання виразів різними способами та формулюваннями. Порядок виконання дій першого та другого ступенів. Рівняння. Знаходження невідомих компонентів.

Тема 5. Сюжетні (текстові) задачі у початковому курсі математики.

Визначення поняття «задача». Функції задач та структура текстових задач. Поняття «проста задача». Класифікація простих задач.

Поняття «складена задача». Класифікація складених задач.

Задачі на залежності між величинами. Поняття «типова задача». Види типових задач. Задачі на рух та їх різновиди.

Тема 6. Геометричний матеріал у початковому курсі математики.

Точка, відрізок, пряма, ламана. Геометричні тіла, які вивчаються у 1-4 класах. Круг та коло. Периметр. Обчислення периметру багатокутника. , Площа. Обчислення площі багатокутника.

Тема 7. Величини що вивчаються у початковому курсі математики.

Довжина та одиниці її вимірювання . Дії над іменованими числами, вираженими мірами довжини.

Маса та одиниці її вимірювання. Дії з іменованими числами, вираженими мірами маси.

Місткість та одиниці її вимірювання. Дії з іменованими числами вираженими мірами місткості.

Час та одиниці його вимірювання. Дії з іменованими числами вираженими мірами часу.

Тема 8. Частини та дробі у початковому курсі математики.

Частини. Утворення частин. Знаходження частини від числа. Знаходження числа за його частиною.

Дробі. Утворення дробів. Поняття чисельника та знаменника. Порівняння дробів. Задачі з дробами.

Природознавство

Тема 1. Початковий курс природознавства у сучасній школі.

Цілі та завдання природознавства у початковій школі. Сучасні напрямки розвитку природознавчої освіти. Сучасні підходи у вивченні природознавства в початковій школі. Складові курсу природознавчої освіти у початкових класах.

Тема 2. Вивчення біологічних понять у початковій школі.

Характеристика поняття «рослина». Будова рослини. Види рослин. Характеристика поняття «тварина». Види тварин, які вивчають на уроках природознавства у початкових класах. Екологічні поняття (ланцюг живлення, екосистема, охорона природи). Антропологічні поняття з природознавства у початковій школі.(людина, нирка, скелет, вухо);

Тема 3. Вивчення географічних понять у початковому курсі природознавства.

Географія як наука про Землю, її природу, населення та його господарську діяльність, про взаємодію природи і людства. Значення географічних знань та вмінь. Способи орієнтування на місцевості. Визначення напрямків на місцевості. Компас. Поняття про азимут. Внутрішня будова Землі. Основні форми рельєфу суходолу — гори і рівнини. Різноманітність та утворення рівнин на суходолі. Найбільші за площею рівнини світу. Різноманітність та утворення гір на суходолі. Найвищі і найдовші гори світу. Серединно-океанічні хребти — найвищі і найдовші гори Світового океану.

Тема 4. Спостереження як один із методів вивчення природи.

Види спостереження. Особливості проведення фенологічних спостережень в початковій школі. Об'єкт спостереження. Навчальний дослід. Практична робота – як метод навчання. Погода і спостереження за нею. Погода – стан атмосфери в конкретному місці в певний момент або за обмежений проміжок часу (доба, місяць). Багаторічний режим погоди називають кліматом. Загальна характеристика природних умов і природних ресурсів України. Кліматичні умови та ресурси.

Тема 5. Основні галузі сільськогосподарського виробництва.

Основні галузі с/г виробництва. Вирощування польових і овочевих культур. Ґрунт і його родючість. Сівозміни. Живлення рослин. Добрива. Провідні с/г культури. Інтегрований захист рослин від бур'янів, хвороб та шкідників. Основи дослідницької роботи.

Вікова психологія

Тема 1. Вікова психологія як галузь психологічної науки.

Предмет вікової психології. Теоретичні та практичні завдання вікової психології. Основні розділи вікової психології. Зв'язок вікової психології з іншими науками про людину. Методи вікової психології, класифікація методів, особливості методів вікової психології, специфіка їх застосування при досліджуванні психічного розвитку дітей.

Тема 2. Психічний розвиток та навчання.

Поняття про психічний розвиток дитини. Внутрішні і зовнішні умови психічного розвитку, їх взаємозв'язок. Соціальне середовище як умова і джерело психічного розвитку і формування особистості дитини. Рушійні сили психічного розвитку. Внутрішні умови (спадковість, вроджені передумови та дозрівання нервової системи) як природна основа психічного розвитку дитини. Закономірності психічного розвитку. Поняття про сензитивні періоди розвитку. Діяльність як фактор психічного розвитку індивіда і формування особистості. Психічна активність дитини як необхідна умова її розвитку. Діалектичний взаємозв'язок навчання, виховання та психічного розвитку. Провідна роль навчання в психічному розвитку дитини. Поняття про рівень актуального розвитку та про зону найближчого розвитку. Прийоми вивчення зони найближчого розвитку.

Тема 3. Проблема періодизації психічного розвитку.

Критерії періодизації вікового розвитку. Л.С. Виготський про стадії розвитку. Закономірності процесу інтеріоризації в онтогенезі. Інтерпсихічні та інтрапсихічні функції. Середовище як джерело розвитку вищих психічних функцій. Закони психічного розвитку дитини. Поняття про психологічний вік. Стабільні періоди і кризи. Психологічна структура і динаміка віку. Соціальна ситуація розвитку. Положення про провідний вид діяльності у психічному розвитку. Основні психічні новоутворення віку. Періодизація психічного розвитку за Д.Б. Ельконіним. Періоди розвитку дорослої людини.

Тема 4. Психологія немовлячого віку.

Криза новонародженості. Психологічна характеристика новонародженої дитини. Психологічний розвиток дитини у фазі новонародженості. Безумовні рефлекси і перші умовні рефлекси дитини. Розвиток форм спілкування. Комплекс пожвавлення як перша соціальна реакція. Соціальна ситуація розвитку. Провідний вид діяльності – безпосередньо-емоційне спілкування. Емоційна депривація. Характеристика

синдрому шпитальності. Психічний розвиток дитини немовлячого віку. Розвиток розуміння мови. Прийоми стимулювання мовного розвитку дитини. Опанування рухами і їх роль в психічному розвитку дитини. Особливості перших маніпуляцій. Основні досягнення дитини першого року життя. Криза першого року життя.

Тема 5. Психічний розвиток дитини раннього віку.

Анатомо-фізіологічні особливості дитини раннього віку. Соціальна ситуація розвитку дитини раннього віку. Предметні дії як форма пізнавальної діяльності дитини. Збагачення активного і пасивного словника. Опанування узагальненим значенням слів. Наслідування та його роль у розвитку дитини. Формування перших навичок і звичок поведінки у дітей раннього віку. Криза 3-х років.

Тема 6. Розвиток дошкільного дитинства.

Загальна характеристика розвитку дошкільника. Провідна діяльність дитини дошкільного віку. Гра, її види, форми і розвиток у дошкільному віці. Елементи праці і навчання в діяльності дошкільника, їх роль в психічному розвитку дитини. Новоутворення психічного розвитку дитини дошкільного віку. Розвиток сенсомоторики в дошкільному віці. Особливості уваги і пам'яті, розвиток ранніх форм практичного мислення. Опанування пасивним та активним словником. Розвиток мови. Опанування першими поняттями, судженнями і умовиводами. Практичне засвоєння граматичної будови мови. Особливості емоційних і вольових виявів і розвиток їх у дітей. Домінуючі мотиви поведінки. Формування деяких рис характеру і здібностей. Вияв індивідуальних психологічних особливостей дітей дошкільного віку, значення їх у формуванні особистості. Криза 7-ми років життя, її симптоматика. Готовність дошкільника до шкільного навчання.

Тема 7. Психосоціальний та когнітивний розвиток дітей молодшого шкільного віку.

Загальна характеристика розвитку молодшого школяра. Соціальна ситуація розвитку молодшого школяра. Навчальна діяльність як провідна, її структура. Новоутворення молодшого шкільного віку. Розвиток самосвідомості молодшого школяра. Розвиток спонукальної сфери молодшого школяра. Особливості пізнавальної сфери молодшого школяра. Розвиток сприймання молодшого школяра. Особливості уваги молодшого школяра. Неуважність і її причини. Особливості пам'яті молодшого школяра. Розвиток уяви молодшого школяра. Особливості мислення дітей молодшого шкільного віку. Особливості й розвиток усної та писемної мови молодшого школяра. Індивідуальні особливості психічного розвитку молодшого школяра і психологічні основи індивідуального підходу в навчально-виховній роботі.

Тема 8. Особливості психічного розвитку підлітка.

Загальна характеристика психічного і особистісного розвитку підлітка. Соціальна ситуація розвитку підлітка. Проблема провідної діяльності в підлітковому віці. Психологічні новоутворення підліткового віку. Розвиток відчуттів, сприймання в процесі навчальної і пізнавальної роботи. Особливості уваги і умови її розвитку. Розвиток розумової діяльності і спеціального логічного мислення. Розвиток мови підлітків. Уява і творчість підлітка в різних видах його діяльності. Особливості мотивів поведінки підлітка: інтерес до світоглядних питань, прагнення до самостійності, вимогливість і критичність в оцінці поведінки інших. Розвиток самосвідомості у підлітковому віці. Акцентуації в характері підлітків. Криза підліткового віку.

Тема 9. Психологія ранньої і пізньої юності.

Загальна характеристика раннього юнацького віку. Соціальна ситуація розвитку старшокласника. Проблема провідної діяльності в юнацькому віці. Новоутворення раннього юнацького віку. Особливості спілкування у ранній юності. Розвиток пізнавальної сфери у ранній юності. Характерні особливості мислення старшокласників. Розвиток мовлення старшокласників. Розвиток сприймання, пам'яті, уваги старшокласників. Розвиток наукової, технічної і художньої уяви. Виховання творчості. Самовизначення та самовиховання в юнацькому віці. Формування переконань та ідеалів. Розвиток естетичних почуттів. Товаришування і дружба в юнацькому віці. Розвиток самосвідомості. Професійна спрямованість, підготовка до вибору професії. Показники соціально-психологічної готовності випускника школи до самостійного життя. Загальні особливості зрілої юності. Соціальна ситуація розвитку в період зрілої юності. Розвиток самосвідомості в зрілому юнацькому віці. Дружба в зрілому юнацькому віці.

Тема 10. Рання дорослість.

Загальна характеристика періоду ранньої дорослості. Психосоціальний розвиток молодих людей. Особливості розвитку самосвідомості у ранньому дорослому віці. Розвиток пізнавальних процесів. Особливості спонукальної сфери у ранньому дорослому віці. Особливості емоційно-вольової сфери у ранньому дорослому віці. Кризи віку ранньої дорослості. Основні фактори формування особистості молодих людей.

Тема 11. Середня дорослість.

Загальна характеристика періоду середньої дорослості. Збереження і зміни фізичних можливостей у зрілому віці. Психосоціальний розвиток людей зрілого віку. Когнітивні зміни в зрілості. “Згорання на роботі”, досягнення вершини професійної і суспільної кар'єри. Зміни в розвитку особистості. Розвиток психічних процесів в зрілому віці. Досягнення

генеративності. Криза середини життя. Синдром “покинутого гнізда”.
Небезпека емоційної стагнації.

Тема 12. Пізня дорослість.

Загальна характеристика старості. Морфо-функціональні зміни в період геронтогенезу. Психологічні причини хвороб. Психосоціальний розвиток людей похилого віку. Когнітивні зміни в процесі старіння. Властивості мудрості. Особистість і старіння. Спосіб життя похилих людей: можливості вибору. Криза “Я – інтеграції”.

Рекомендована література: Основи теорії початкової освіти Українська мова

а) основна:

1. Жовтобрюх М.А. Українська літературна мова: Система й норма. Київ, 1984. 255 с.
2. Мацько Л. І., Сидоренко О. М. Українська мова: Посібник. 2-е вид. Київ, 2011. 464 с.
3. Пономарів О.Д., Різун В.В., Шевченко Л.Ю. Сучасна українська літературна мова. Київ, 1991. 312 с.
4. Пономарів О.Д., Різун В.В., Шевченко Л.Ю. Сучасна українська мова. Київ, 2008. 488 с. 360.
5. Сучасна українська літературна мова / За ред. А.П. Грищенка. 3-тє вид., допов. Київ, 2002. 439с.
6. Сучасна українська літературна мова. / За ред. О.Д.Пономарева. Київ, 2001. 400с.
7. Сучасна українська літературна мова. / Під ред. М.Я.Плющ. Київ, 1994. 414с.
8. Сучасна українська літературна мова: Підручник. / За ред. А.П.Грищенко. Київ, 1997. 493с.
9. Ющук І.П. Українська мова. Київ, 2005. 640 с.

б) додаткова:

1. Ващенко В.С. Українська лексикологія. Дніпропетровськ, 1979. 129с.
2. Ващенко В.С. Слово та його значення. Дніпропетровськ, 1976.36 с.
3. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія. / За ред. І.К.Білодіда. Київ., 1973.
4. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / За заг. ред. І.К.Білодіда. Київ, 1969. 140с

Теорія початкової математичної освіти

а) основна:

1. Бурдун Г. Д. Международная система единиц / Г. Д. Бурдун, В. Н. Калашников, Л. Р. Тоцкий / под ред. Г. Д. Бурдун. –М. , –1964. – 168 с.

2. Виленкин Н. Я. Математика / Н. Я. Виленкин, А. М. Пышкало, Л. П. Стойлова, В. В. Рождественская. – М., Просвещение, 1977. – 352 с.
3. Ляшова Н. М. Логіко-дидактична структура курсу математики початкової школи (у схемах і таблицях): навчально-методичний посібник / Н. М. Ляшова. – Слов'янськ: 2016. – 92 с.
4. Сарієнко В. К. Особливості вивчення властивостей геометричних фігур у початкових класах / В. К. Сарієнко, В. Ф. Чайченко // Початкова школа. – № 5, – 2017. – С. 15–20.
5. Сарієнко В. К., Математика: посібник для студентів спеціальності «Початкова освіта» / В. К. Сарієнко, В. В. Сарієнко. – Слов'янськ: ДВНЗ «ДДПУ», 2013. – 101 с.
6. Сарієнко В. К., Математика: посібник для студентів спеціальності «Початкова освіта» / В. К. Сарієнко, В. В. Сарієнко– Слов'янськ: ДВНЗ «ДДПУ», 2013. – 101 с.
7. Стойлова Л. П. Математика / Л. П. Стойлова. – М., Просвещение, 2007. – 280 с.
8. Стойлова Л. П. Математика : Учебник для студ. высш. учеб. завед. / Л. П. Стойлова. – М., «Академия», 1999. – 424 с.
9. Тихоненко А. В. Изучение понятия величины в начальной школе / А. В. Тихоненко. – Таганрог, ТГПИ, 2009. – 268 с.
10. Тихоненко А. В. Величини у початковій школі : навчально-методичний посібник, Ч. 3. / А. В. Тихоненко, В. К. Сарієнко, В. В. Сарієнко, Н. М. Ляшова, В. Ф. Чайченко [за заг. ред. доц. Сарієнка В. К.]. – Слов'янськ: ДВНЗ «ДДПУ», 2018. – 152 с.

б) додаткова:

1. Гусев В. А., Мордкович А. Г. Математика: справочные материалы / В. А., А. Г. Мордкович. - М.: Просвещение, 1990. - 416 с
2. Дорофеев Г. В. О предназначении математики // Математика для каждого: Сб / Г. В. Дорофеев, Т. Н. Миракова. Вып. 4. - М.: УМЦ «Школа 2000», 2002. - 272 с.
3. Дорофеев Г. В. Строгость определений математических понятий с методической точки зрения // Математика в шк. / Г. В. Дорофеев. - 1984. - № 3. - С. 56 - 60.
4. Коваленко В. Г. Математична символіка: посібник для самоосвіти вчителів / [За ред. І. Ф. Тесленка]. - К.: Рад. шк., 1981. - 80 с.
5. Конфорович А. Г. Математика служить людині. - К.: Рад. шк., 1984. - 167 с.
6. Кушнир И. А. Шедевры школьной математики: Задачи с решениями. - К.: Астарт, 1995. - Кн. 1. – 5
7. Математика в поняттях, означеннях і термінах: У 2 т. / О. В. Мантуров, Ю. К. Солнцев, Ю. І. Сорокін, М. Г. Федін. - К.: Рад. шк., 1986. - Т. 1: А-Л. - 383 с.

8. Математика в поняттях, означеннях і термінах: У 2 т. / О. В. Мантуров, Ю. К. Солнцев, Ю. І. Сорокін, М. Г. Федін. - К.: Рад. шк., 1986. - Т. 2: М-Я. - 360 с.
9. Математическая энциклопедия: в 5 т. - М.: Сов. энцикл., 1977 - 1985. - Т. 1-5.
10. Микиша А.М. Толковый математический словарь. Основные термины / А.М. Микиша, В.Б. Орлов М.: 1989. - 244 с.
11. Попа Д. Как решать задачу: Пер. с англ. - М.: Учпедгиз, 1959. - 207 с.
12. Сарієнко В. К. Особливості вивчення властивостей геометричних фігур у початкових класах / В. К. Сарієнко, В. Ф. Чайченко // Початкова школа. – № 5, – 2017. – С. 15–20.
13. Тихоненко А. В. К вопросу о формировании ключевых математических компетенций младших школьников / А. В. Тихоненко. // Начальная школа, – 2006. – № 4. – С. 78– 84.

Природознавство

а) основна:

1. Астрономія / упоряд. Т. Кадаша ; пер. І. Андрущенко ; худож. М. Дмитрієв [та ін.]. – 3-є вид., без змін. – К. : Перо, 2010. – 95 с. : ілюстр. – (Дитяча енциклопедія Перо).
2. Будна Н. О. Довідник учня початкових класів : Українська мова. Природознавство. Математика / Н. О. Будна, О. В. Козуб ; [худож. В. А. Басалига]. – 6-е вид., випр. і доп. – Т. : Навчальна книга-Богдан, 2010. – 79 с.
3. Географія / авт.-упоряд. І. Гончаренко. – Х. : Промінь, 2009. – 63 с. : ілюстр. – (Енциклопедія навколишнього світу).

б) додаткова:

1. Грущинська І. В. Сторінками Червоної книги України : зникаючі рослини : довід. учня / І. В. Грущинська ; худож. Є. Запорожець [та ін.]. – К. : Освіта, 2005. – 95 с. : ілюстр.
2. Дивовижний світ живої природи : попул. дит. енцикл. / ред. В. Г. Біляєв ; худож. П. В. Мірончик. – Х. : Сінтекс ЛТД, 2004. – 95 с. : ілюстр. – (Вікно у дивосвіт).
3. Коуп Р. Екологія / Р. Коуп. – К. : Махаон-Україна, 2009. – 31 с. : ілюстр.

Вікова психологія

а) основна:

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./О.В. Скрипченко, Л.В.Долинська, В.Огороднійчук та ін.- К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
2. [Електронний ресурс] http://libfree.com/194904719-psihologiyavikova_ta_pedagogichna_psihologiya__skripchenko_ov.html

3. Вікова психологія / За ред. Г.С.Костюка. - К.; Рад. школа, 1976.
4. Возрастная и педагогическая психология /Под ред. М.Б.Гамезо и др. - М., 1984.
5. Гамезо М.В. Возрастная психология: личность от молодости до старости. / М.В. Гамезо, В.С. Герасимова, Г.Г. Горелова, Л.М. Орлова - М., 1999.
6. Детская психология /Под ред. Люблинской Г.О. - К.: Высшая школа, 1974.
7. Костюк Г.С. Вікова психологія./ Г.С. Костюк - К., 1978.
8. Кулагина И.Ю. Возрастная психология (Развитие ребенка от рождения до 17 лет); учебное пос./ И.Ю. Кулагина – М.: Изд-во УРАО, 1999.
9. Немов Р.С. Психология. В 3-х кн. Кн.2: Психология образования./Р.С. Немов - М.: Просвещение: Владос, 2003.
10. Основи вікової психології. / М.Заброцький. – Тернопіль, вид-во «Навч.книга», 2002.- 111с.
11. Савчин М.І. Вікова психологія: Навчальний посібник. / М.І. Савчин, Л.П. Василенко – К.: Академвидав, 2005. – 360 с. (Альма-матер)

б) додаткова:

1. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания. / Б.Г. Ананьев - М., 1977
2. Ананьев Б.Г, Избранные психологические труды: В 2 х.Т. / Под ред. А.А.Бодалева, Б.Ф.Ломова. - М., 1980.
3. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. / Л.И. Божович – М., 1968.
4. Зак А.З. Развитие теоретического мышления младших школьников./ А. З. Зак – М., 1984.
5. Запорожец А.В. Воспитание и обучение в детском саду./ А.В. Запорожец - М.: Педагогика, 1976.
6. Кле М. Психология подростка: Психосексуальное развитие. Пер. с фр./ М. Кле – М., 1991.
7. Климов Е.А. Психология: Воспитание и обучение./ Е.А. Климов – М., 2000.
8. Концепция Жана Пиаже: за и против./ Л.Ф Обухова.- МГУ, 1981.
9. Кон И.С. Открытие «Я»./ И.С. Кон – М., 1990.
10. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості./ Г.С. Костюк – К.: Рад. школа, 1989.
11. Крайг Г. Психология развития. Пер. с англ./ Г. Край - СПб., 2000.
12. Краткий психологический словарь /Под ред. А.В. Петровского, М.Т.Ярошевського. - М., 1985

13. Леонтьев А.Н. Проблема развития психики./ А.Н. Леонтьев – М.: МГУ, 1981.
14. Мир детства: младший школьник / Под ред. А.Г. Хрипковой, В.В. Давыдова. – М., 1981
15. Мир детства: подросток / Под ред. А.Г. Хрипковой. – М., 1982.
16. Мухина В.С. Детская психология./ В.С. Мухина – М.: Просвещение, 1985.
17. Особенности психического развития детей 6-7-летнего возраста. / Под ред. Эльконина Д.Б., Венгера АЛ. - М., 1995.
18. Проколієнко Л.М. Сімейне виховання. Підлітки./ Л.М. Проколієнко, Д.Ф. Ніколенко - К.: Рад.школа, 1981.
19. Психическое развитие младших школьников: Экспериментальные психологические исследования / Под ред. В.В. Давыдова. – М.: Педагогика, 1990. – 166 с.
20. Психология ранней юности. И.С.Кон. - Москва: Просвещение, 1989. - 255 с.
21. Психологія життєвої кризи/ Відп.ред. Т.М.Титаренко. - К., 1998.
22. Развитие младших школьников в процессе усвоения знаний: Экспериментально-психологические исследования / Под ред. М.И. Зверевой. – М., 1983.
23. Развитие психики школьников в процессе учебной деятельности: Сб. научн. трудов / Под ред В.В. Давыдова. – М., 1983
24. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження / Максименко С.Д. - К., 1990.
25. Хрестоматія по возрастній и педагогической психології /Под ред. Ляудис И.И., Ильясова В.Я. - МГУ, 1981.
26. Эриксон Э.Г. Идентичность: Юность и кризис. Пер. с англ./ Э.Г. Эриксон - М., 1996.

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедр: теорії початкового навчання (протокол № 8 від 17.03.2022.), фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі (протокол № 9 від 23.02.2022р.), психології (протокол № 9 від 22 лютого 2022 р.)

Голова фахової атестаційної комісії

Шевчук І.В.

**ЗГІДНО
З ОРИГІНАЛОМ**